

WORKSHOP UKON SYMPOSIUM 10 APRIL 2018

LIVE: Actie-onderzoek naar Leefmilieus in Verpleeghuizen

Hanneke Noordam, onderzoeker Radboudumc

Anouk Matser, GZ psycholoog en Functieleider Sociotherapeutische Leefmilieus, Zorggroep Archipel

Radboudumc

Agenda

1. Introductie
2. Sociotherapeutische leefmilieus in Archipel Zorggroep en paar oefeningen
3. Onderzoek naar Leefmilieus In Verpleeghuizen (LIVE)
4. In gesprek over resultaten en verbeterpunten LIVE
5. Afsluiting

1. Introductie

Wensen en behoeften centraal

Kwaliteitskader (2017):

'Het aanpassen van de woonomgeving aan de wensen en mogelijkheden van de verschillende doelgroepen van verpleeghuiszorg verdient specifieke aandacht'

Zorgstandaard Dementie (2013):

'De wensen en behoeften van mensen met dementie en hun naasten, moeten uitgangspunt zijn van optimale dementiezorg, om hen zelf zo lang mogelijk de regie over hun zorgtraject te geven'.

Maar wat zijn dan de wensen en behoeften van mensen met dementie?

1. Introductie

Wensen en behoeften centraal

Basisbehoeften van mensen met dementie, Kitwood (1995)

- Attachment: gehechtheid, veiligheid
- Comfort: troost en bemoediging
- Identity: identiteit en zelfwaardering
- Occupation: betrokken zijn, iets om handen hebben
- Inclusion: erbij horen

1. Introductie

Gelukkig in het verpleeghuis?

Onderzoek Sociaal Cultureel Planbureau 2017 onder bewoners verpleeghuizen:

- Grote tevredenheid over de leefomgeving, de veiligheid, de ervaren privacy en autonomie en respectvolle bejegening
- Minder tevredenheid is er over de zorgverlening, zoals aandachtige zorg, inspraak en vertrouwen.

Belangrijkste verbeterpunt:
faciliteren van **persoonsgerichte zorg**

2. Sociotherapeutische leefmilieus

Verpleeghuiszorg

- Het werken met leefmilieus als therapeutisch instrument, heeft zijn oorsprong in **de psychiatrie**.
- Sinds 10 jaar ook toegepast in de verpleeghuiszorg
- Sociotherapeutische leefmilieus voor jong dementerenden, stuurgroep jong dementerenden (2007)
- Functieprogramma Sociotherapeutische leefmilieus Archipel (2011)

2. Sociotherapeutische leefmilieus

Uitgangspunten

- STL is een **bewust gecreëerd samenhangend aanbod** aan zorg, behandeling, begeleiding, dagbesteding en huisvesting.
- Door doelbewust en planmatige gebruik -> dagelijkse leefomgeving sluit zo optimaal mogelijk aan bij **specifieke individuele behoeften**
- **Wisselwerking tussen ruimtelijke** (gebouw, inrichting, aankleding) en **sociale omgeving** (wonen met gelijkgestemden, competenties van het team zijn afgestemd)
- Beide worden ingezet om **doelen te bereiken** en bij te dragen aan kwaliteit van leven
- STL's zijn **kader voor de behandeling**, maar zijn door de interventies op omgevingsniveau op zich al **een vorm van behandeling**.

Bron: werkgroep sociotherapeutische leefmilieus voor jonge mensen met dementie, 2007

2. Sociotherapeutische leefmilieus

Functieprogramma Archipel

Fragment film sociotherapeutische leefmilieus Archipel

2. Sociotherapeutische leefmilieus

	Kernbegrippen	Cliënt	Medewerker
Sociogroep	<ul style="list-style-type: none"> • Zelf doen • Prikkel • Uitdaging • Maatschappij • Samen / groep 	<ul style="list-style-type: none"> • Actief • Zinvol bezig zijn • Contacten 	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding met handen op de rug • Stimuleren • Samen met cliënt
Balansgroep	<ul style="list-style-type: none"> • Balans rust en activiteit • Balans contacten en op zichzelf zijn • Structuur • Individueel of kleine groep 	<ul style="list-style-type: none"> • Basis structuur • Eigen gang gaan • Duidelijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Helpen met structureren • Consequent • Bijsturen
Sfeergroep	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid • Rust • Sfeer • Mogen • Kleine groep 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwetsbaar • Angstig • Rust 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgend • Toedekkend • Overnemen waar nodig
Bakengroep	<ul style="list-style-type: none"> • Individueel • Houvast • Weinig prikkels • Eigenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 op 1 contact • Op zichzelf • Snel in conflict 	<ul style="list-style-type: none"> • Sturen en houvast bieden • 1 op 1 contact • Veiligheid waarborgen • Begrenzen

Bron, Archipel Zorggroep 2017

En in welk leefmilieu past u het beste?

Welke leefmilieus zijn dit?

Wat zijn onderscheidende elementen?

2. Sociotherapeutische leefmilieus

Wat levert het op

Cliënten:

- Verblijf met gelijkgestemden
- Verminderen probleemgedrag
- Verbeteren groepsdynamiek
- Cliënten worden minder snel overvraagd of overprikkeld
- Minder dwaalgedrag
- Minder z.n. medicatie

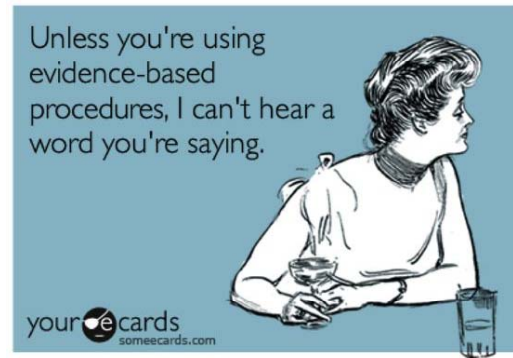
Team:

- Expertise van medewerkers wordt adequater ingezet
- Bewuster begeleiden en behandelen
- Bewust werken vanuit een belevingsgerichte visie
- Teambuilding

Bron, Archipel Zorggroep.

3. LIVE: actieonderzoek naar Leefmilieus In Verpleeghuizen

- Werken met leefmilieus lijkt een veelbelovende zorgmethode, echter wetenschappelijke onderbouwing van de methode en mogelijke optimalisatie is wenselijk
- Zorgorganisatie Archipel heeft het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen gevraagd om dit samen met hen te onderzoeken. Andere betrokkenen: Zorggroep Almere en Open Universiteit
- Looptijd onderzoek: 1 maart 2017 tot en met 31 december 2018

3. LIVE-onderzoek Onderzoeksvragen

1. Welke onderdelen van een leefmilieu bestaan er en wat is de wetenschappelijke onderbouwing ervan?
2. Wat kan er verbeterd worden?

Twee onderzoekslocaties:

- Archipel zorggroep, locatie Landrijt
- Zorggroep Almere, locatie Polderburen (sinds 2 jaar gestart met STL's)

Polderburen

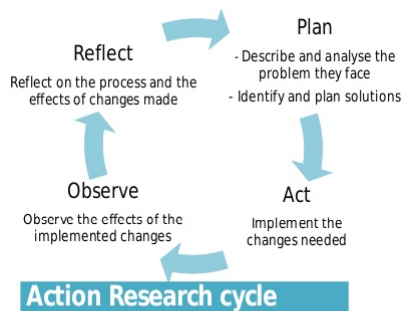

Landrijt

3. LIVE-onderzoek

Opzet: actieonderzoek

“You cannot understand a system until you try to change it” (Lewin)

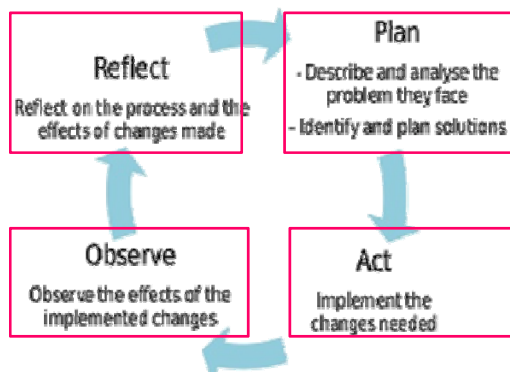
Action Research cycle

Lewin, K. (1958) Group decision and social change. In Readings in social psychology, ed. Maccoby, E. E., Newcomb, T. M., & Hartley, E. L., 197-211. New York, NY: Holt, Rinehart, Winston.

- Cyclische aanpak van onderzoek waarbij betrokkenen participeren, wat leidt tot verandering en ontwikkeling van kennis
- **Participatie, emancipatie en onderzoeken vanuit een kritische kijk** op de status-quo, zijn wezenlijke kenmerken (de Lange et al. 2010)
- Grondlegger: sociaal psycholoog Lewin, 1946

3. LIVE-onderzoek

Stand van zaken na 13 maanden

- Mei –september 2017:
Observaties, interviews & groepsgesprekken over kenmerken leefmilieus, implementatie en borging
- November – december 2017:
Bijeenkomsten reflecteren op resultaten
- Januari – februari 2018:
Ontwikkelen van verbeterplan
- Maart tot en met einde 2018:
Uitvoeren *geprioriteerde* verbeterpunten
- Mei – september 2018:
Evaluatie geïmplementeerde verbeterpunten

4. Resultaten & verbeterpunten Archipel WONEN EN DAGBESTEDING

Verbeterpunt:

Goede visie op papier over inrichting leefmilieus, uitvoering nog niet voldoende:

HOE:

- Inventariseren welke kennis en expertise binnen organisatie aanwezig is op het gebied van inrichting van leefomgeving. Kennis evalueren en borgen.
- Ontwikkelen visie inrichting leefmilieus en plan van aanpak, samen met interdisciplinaire werkgroep Landrijt en ontwerpers.

TIPS EN ERVARINGEN?

Tips en ervaringen voor zo goed mogelijk aanpassen leefomgeving aan behoefte bewoners?

4. Resultaten & verbeterpunten Archipel FAMILIEPARTICIPATIE

Optimaliseren informatievoorziening naar naasten en 'meenemen' van Familie in uitgangspunten leefmilieu

HOE:

- Organiseren van familiebijeenkomsten
- Optimaliseren folder, flyer en informatie online
- Elearning in ontwikkeling
- Familienet als tool, o.a. voorstellen van medewerkers
- Gebruik leefmilieumap (oa voorstellen van andere bewoners op het leefmilieu)

TIPS EN ERVARINGEN?

Tips en ervaringen omtrent optimaliseren familieparticipatie?

4. Resultaten & verbeterpunten Archipel

PROCES VAN PLAATSING

Optimaliseren plaatsingsadvies door tijdig inzicht in levensloopinformatie; persoonlijke informatie kan meegenomen worden in advies

HOE:

- Tijdig inventariseren en in kaart brengen van levensloop met handige tool
- Warme overdracht bij opname

TIPS EN ERVARINGEN?

Wat zijn jullie ervaringen met het in kaart brengen van levensloopinformatie en hoe wordt relevante informatie inzichtelijk voor verschillende betrokken (bv in zorgdossier)

4. Resultaten en verbeterpunten Archipel

WERKEN OP HET LEEFMILIEU

Optimaliseren van borgen van concept door zelfsturende teams

HOE:

- Inzetten e-learning voor nieuwe medewerkers, maar ook voor bij en nascholing
- Ondersteuning en advies door HRM bij competentiegerichte werving én bij evaluatie van competenties en benadering binnen het team

TIPS EN ERVARINGEN?

Ervaringen met het werken met zelfsturende teams en implementeren of borgen van nieuwe werkwijzen?

Vragen?

hanneke.noordam@radboudumc.nl

anouk.matser@archipelzorggroep.nl

